

Elemterefifif
Kem Gözlere Sifif

Batıl İnançlar ve Kökenleri

Günlük yaşamınızda, yakın çevrenizdeki bazı insanların size tuhaf gelen davranışlarını görebilirsiniz. Kimileri duvara dayanmış bir merdivenin altından geçmez; bunu uğursuzluk sayar. Kimileri önlerine birdenbire bir kara kedi çıkarsa o günün kötü geçeceğini düşünür. Bazı insanlar tavşan ayağınının, at nalının ya da dört yapraklı yoncanın uğurlu olduğuna inanır; oysa bütün bu saydığımız inanışların sağlam bir dayanağı ya da bilimsel gerçekliği yoktur; bunlara batıl inanç adı verilir.



Çevremizde birçok kişide görebileceğimiz batıl inançların kökeni nedir diye merak ettiniz mi hiç? Bunların pek çoğu, şimdi bize komik gelecek nedenlerle başlamış inanışlardır. Bazı inanışların asılsız olduğunu bilsek bile kimi zaman ona inanmadan edemeyiz. Sözelimi, uğur getirsin diye yanında uğurlu eşya taşıyan pek çok kişi vardır. Uğurlu olduğuna inanılan şeylerin başında at nalı gelir. At nalının uğurlu sayılmasının birkaç nedeni var: Eski çağlarda demir yeni yeni kullanılmaya başlandığında, bu güçlü metalin tanrılarla ilgili, doğaüstü güçlere sahip olduğuna inanılırdı. Demirden

yapılmış olan at nallarının da bu güce sahip olduğuna inanılırdı ve yanında nal bulunduran, kendilerini korunuyor gibi hissederdiler. At nalıyla ilgili bir başka öykü de, Hristiyan Azizi

Dunstan'la ilgili. Söylenceye göre Şeytan, demirci olan Aziz Dunstan'ı ziyarete gelmiş ve ondan ayaklarına nal çakmasını istemiş. Karşısındakinin Şeytan olduğunu anlayan Dunstan onu hemen yakalayıp



duvara bağlamış ve kapısında at nalı çakılı olan evlere yaklaşmaması sözünü alincaya dek de çözmemiş. Böylece kapı üzerinde çakılı olan at nalları, zamanla kapı tokmağı olarak kullanılır olmuş. Eski Yunanlılar ve Romalılarca da at nalı uğurlu sayılırdı; ne var ki bu inanış asıl gücünü ortaçağda kazandı.

Uğurlu olduğuna inanılan şeyler gibi uğursuz olduğuna inanılanlar da vardı. Bunların başında kara kedi gelir. Kara kedinin uğursuz sayılmasının nedeni de Hristiyanlık öncesi inanışlardan kaynaklanır. Eski Mısır'da kedilerin tanrılarla haberleşen kutsal hayvanlar olduğuna inanılırdı. Eski inanışların mirasını reddeden Hristiyanlık

kediyi de lanetledi. Cadı ya da büyücü olan kişilerin bu hayvanları ayinlerde kullanmaya devam ettiği söylentileri yayıldı. Oysa Avrupa, kediye olan bu düşmanlığının bedelini ağır ödeyecekti. Kedilerin çok sayıda öldürülmesinin ardından Avrupa'da fare sayısı arttı; bu beraberinde veba salgınlarını getirdi. "Fareli köyün kavalcısı" masalı bu dönemleri anımsatır.

Ortaçağda cadılık ve büyücülük insanların en çok korktuğu şeylerdi. Büyücülerin attan korktukları için süpürgeye bindiklerine, demir at nalına yanaşamadıklarına inanılırdı. Kötü güçleri olan cadılardan ve büyücülerden korunmak için insanlar at nalı taşımaya ve evlerinde görünür yerlere asmaya başladılar. Avrupa'da at nallarıyla oynanan bazı oyunların kaynağı da aslında bu inanışlardır.

Uğur getirdiğine inanılan bir başka nesne de dört yapraklı yoncadır. Bilindiği gibi yoncalar çoğunlukla üç yapraklıdır. Bir yonca tarlasında dört yapraklı yoncayı bulmak gerçekten şans ister. Kuzey Avrupa'da, Hristiyanlık öncesinde yaşayan din adamlarına "druid" denirdi. Bu sözcük, "meşe bilgisi", "meşe ağacını bilen" demektir. Druidler törenlerini

doğanın içinde yaparlardı ve doğanın kutsallığına inanırlardı. Yoncalar da onların kutsal simgelerinden biriydi.

Batıl inançlardan biri de merdiven altından geçmenin uğursuzluk getireceği yoludur. Duvara dayanmış bir merdivenin oluşturduğu üçgen birçok toplumda farklı anlamlar taşırdı. Sözelimi Mısırlılar için büyük tanrı Osiris'i ve Osiris'in karanlık hapisanesinden kurtuluşunu simgelerdi. İngiltere ve Fransa'da ölüme mahkum edilen kişilerin darağacına giderken merdiven altından geçmeleri nedeniyle bu durum uğursuz sayılmaya başlandı. Bir başka inanışa göre de merdivenlerin altında o merdivenin ruhu yaşıyordu. Merdiven altından geçerek o ruhu kızdırabilirdiniz.

Esnerken ağzı kapatmak insanın ruhunun ağzından dışarı kaçmasını önlemek için, tahtaya vurmak, doğa dinlerinde ağacın kutsallığını vurgulamak ve ona sığınmak için, ağaca çaput bağlayıp dilek dilemek yine benzer doğa dinlerinin kalıntıları olarak günümüze dek gelmişlerdir. Günümüzde birçok insan, inandığı şeyin ya da yaptığı hareketin ne anlama geldiğini bilmeden, kökeninin ne olduğunu bilmeden yapıyor. Bunlara inanmak elbette gülünç; ama siz inanıyorsanız bile artık bunların kökenini biliyorsunuz.

Gökhan Tok